

have naaet et utaaeligt Omfang. Det er den Opfattelse, jeg har af, hvorledes det vilde have set ud, hvis man havde valgt at gaa den Vej, man fra anden Side har villet lede os ind paa ved Begyndelsen af disse tre vanskelige Aar, og jeg tror, den er rigtig. Efter min Opfattelse er det efterhaanden lykkedes at bøje de allerfeste Erhverv og Samfundslag ind under Forstaaelsen af de samfundsmæssige Hensyn, som ligger til Grund for Regeringens Politik. Saa vidt jeg kan se, er det lykkedes i nogenlunde tilfredsstillende Omfang med en enkelt Undtagelse. Jeg tænker her paa Skibsrederne. Disse Folk har Regeringens Bestræbelser ikke formaaget at bibringe den tilstrækkelige samfundsmæssige Forstaaelse og Offervillighed. Man vil maaske mene, at det er paa Grund af de særlige Forhold, hvorunder dette Erhverv virker. Jeg er dog ikke sikker paa, at dette er rigtigt. Der er nok en anden og mere virkningsfuld Aarsag. Vi har jo set ogsaa andre Erhverv forsøge at sætte sig til Modværge men dog til sidst at maatte bøje af. Store og betydelige Dele af Landbruget, Handels- og Industrivirksomheder har reageret stærkt og dog til sidst maattet indordne sig. Hvad kan nu Aarsagen være hertil? Jeg tror, at det skyldes den Støtte, som Andelsorganisationerne har været i Stand til paa disse Omraader at yde Regeringens Politik og har kunnet yde, netop fordi enhver indenfor sit Omraade har bygget paa den samme samfundsmæssige Forstaaelse. Aarsagen til, at Skibsfarten her indtager en Særstilling, maa søges i, at man indenfor dette Erhverv savner et lignende Korrektiv. At tilvejebringe et saadant, saa snart Forholdene gør det muligt, vil være en overmaade fortjenstfuld Handling.

Maa jeg, medens jeg er ved Omtalen af Skibsfarten og Andelsorganisationens Betydning for vor Økonomi under disse Forhold, have Lov til at henvende et Par Ord til det ærede Medlem for Københavns 4de Valgkreds (Schovelin). Han er desværre ikke til Stede, men han kan jo senere faa Lejlighed til at læse, hvad jeg har sagt. Ærede Medlemmer vil erindre, at dette ærede Medlem under Aktielovforslagets Behandling forleden erklærede ikke at kunne medvirke til dette Lovforslags Gennemførelse, fordi der ikke samtidig blev gennemført en Lov for Andelselskaber, som indførte tilsvarende Regler for Andelsselskaberne som dem, man ved Aktieloven vilde indføre for Aktieselskabernes Virksomhed. Hvis man i nogen Grad vil godkende den Betragtning, jeg

her har nævnt og paavist som i alt Fald medvirkende Aarsag til, at det er lykkedes at gennemføre den Prisregulering, der har gjort det muligt for Smaaakaarsfolk i Danmark at eksistere i disse Aar, den Betragtning, at Andelsselskaberne har deres Fortjeneste gennem den opdragende Indflydelse, som de hver indenfor sit Omraade har øvet gennem selve Sammenslutningens Gennemførelse, saa vil man ogsaa let kunne forstaa, at der er Medlemmer i den danske Rigsdag, som aldrig vil kunne erkende Berettigelsen af det Krav, det ærede Medlem rejste om, at man skulde ligestille de to Arter af Selskaber med Hensyn til Lovgivning og Beskatning. De Udslag, man har set af Aktieselskabernes Virksomhed, har efter min Opfattelse endogsaa haft en særdeles modsat Karakter under disse Aars vanskelige Forhold.

Nu er det naturligvis ikke uden Aarsag, at der er fremkommet Protester mod adskillige af de gennemførte Foranstaltninger; thi naturligvis har de paaført de paagældende Erhvervs store Vanskeligheder. Naar jeg f. Eks. som Landmand ser paa Kornlovens Virkninger overfor Landbruget, forekommer den mig næsten at betyde en Katastrofe; saa voldsom er den Forandring, der skal foretages i hele dette Erhvervs Arbejds- og Driftsmaade, fordi det har været nødvendigt at gennemføre denne Lovgivning, og det er da ganske klart, at det kun er den haarde Nødvendighed, der har bragt den samlede Folkerepræsentation til at gaa med dertil. Men hvis man nu fra alle Sider indenfor dette Erhverv vil drage den rette Lære heraf, vil dette sikkert i Fremtiden kunne komme os meget til gode, kunne vende sig til Velsignelse ikke blot for Landbruget som Erhverv, men for hele vor Nationaløkonomi, den Lære nemlig, at vi maa for Fremtiden frembringe langt flere Foderemner af Jorden end hidtil som Grundlag for den dyriske Produktion. Dette kan gøres uden store Vanskeligheder, og den Produktion vil da blive langt mere lønnende end hidtil.

Naar man ser de besynderlige Udslag, som Misfornøjelsen har givet, er det mig et yderligere Bevis for, at det er Samfundsfølelsen, der ikke er trængt nok igennem, og at det navnlig er mellem de mere velstillede Samfundslag, det skorter derpaa, er ganske uomtvisteligt. Ja selv i Kredse som betragter sig som kristne, har man langt fra endnu tilegnet sig den rette Forstaaelse af den kristne Leveregel, som jeg begyndte med at nævne. Thi ud fra denne er det aldeles ikke i sin Orden, at en vel-